

NY I
APPEN

BLI MED INN OG FORSVINN I
BERMUDA-TRIANGELET!

Utgave
nr. 33

OKT
11

Pickatale Junior

DEN BESTE UKEAVISEN FOR BARN

ASKELOADDEN
PÅ TOPP

HVA ER
EGENTLIG
IREAD-
PROSJEKTET?

NORGE
KUTTER
FOR LITE

NYHETER > SPORT > UNDERHOLDNING > TEKNOLOGI > MOTE > MUSIKK OG MER

Bolivia:

Nesten en million mennesker har tatt til gatene for å protestere mot den bolivianske presidenten, Evo Morales, sin håndtering av skogbrannene i Amazonas. Demonstrantene vil at presidenten skal si at skogbrannene er en nasjonal katastrofe, slik at landet kan be om internasjonal hjelp til å slukke dem.

Hellas:

En gresk øy terroriseres av geiter! Øya, som har en befolkning på rundt 3000, har blitt overtatt av rundt 50 000 geiter. De spiser alt de kommer over, og har gjort øya veldig utsatt for blant annet erosjon. For to år siden ble rådhuset og mesteparten av veiene tatt av jordskred etter et kraftig regnvær. Jordskredet fikk skride uhindret frem, fordi geitene hadde spist opp alle trærne og plantene som kunne stoppet det.

Tsjernobyl, Ukraina:

Kjernekraftverket Tsjernobyl, som i 1986 var åstedet for tidenes verste kjernekraftulykke, har åpnet opp dørene sine for turister! Nærmere bestemt kan man nå besøke kontrollrommet til reaktor 4. Det var reaktor 4 som eksploderte i 1986, og kontrollrommet har vært ekstremt radioaktivt. Men nå er det trygt for turister, så lenge de har verneutstyr på seg.

Israel:

Arkeologer har funnet ruinene etter en hittil ukjent oldtidsby i Israel! Ruinene ble funnet da en motorvei i området skulle utvides. Byen anslås å være 5000 år gammel og skal ha rommet rundt 6000 innbyggere. Arkeologene har funnet et tempel, statuer og flintverktøy.

«Askeladden» mest sett på kino

Eventyrfilmen om Espen Askeladd har fått sterk konkurranse fra 12 andre norske filmer så langt i år. En av dem er filmen om Kaptein Sabeltann som hadde årets beste åpningshelg. Men Askeladden er nå den mest populære kinofilmen blant nordmenn, ifølge Nordisk Film Distribusjon.

«Askeladden – I Soria Moria slott» hadde per fredag denne uken blitt sett av drøye 209.000 personer. Hakk i hæl følger «Amundsen», som har blitt sett av drøye 208.000.

Familiefilmen om Askeladden og prinsesse Kristin som er på jakt etter Soria Moria slott og livets vann, hadde premiere 23. august. Den er regissert av Mikkel Brænne Sandemose.

Den forrige Askeladden-fortellingen «Askeladden – I Dovregubbens hall» ble den mest sette norske filmen i 2017.

Fortellingen om «Askeladden – I Soria Moria slott» er den mest sette norske filmen i 2019, to måneder etter premieren.

REGN SLUKKER SKOGBRANN I BOLIVIA

Kraftig regnvær har slukket noen av de store skogbrannene som har herjet i Bolivias lavland de siste månedene.

Regnværet har lagt store deler av den tropiske savannen i det østlige Bolivia under vann, og satellittbilder viser at det ikke lenger er noen branner i området, ifølge myndighetene i Santa Cruz.

Santa Cruz-provinsen i Bolivia har vært hardest rammet av skogbranner som startet i mai og ble mer intense i august. Millioner av hektar tropisk skog har brent ned de siste månedene.

Foto: NTB Scanpix

Miljøvernere har anklaget president Evo Morales for å være medansvarlig for brannene etter at han oppfordret bønder til å brenne skog og beiteland for å utvide jordbruksproduksjonen.

Etter hvert som brannene tok overhånd, ble en Boeing 747 og et Iljusjin-fly med vanntanker satt inn i slukkingsarbeidet, sammen med helikoptre, 5.000 brannmenn, soldater og politi.

SMA KUTT I NORSKE KLIMAUTSLIPP

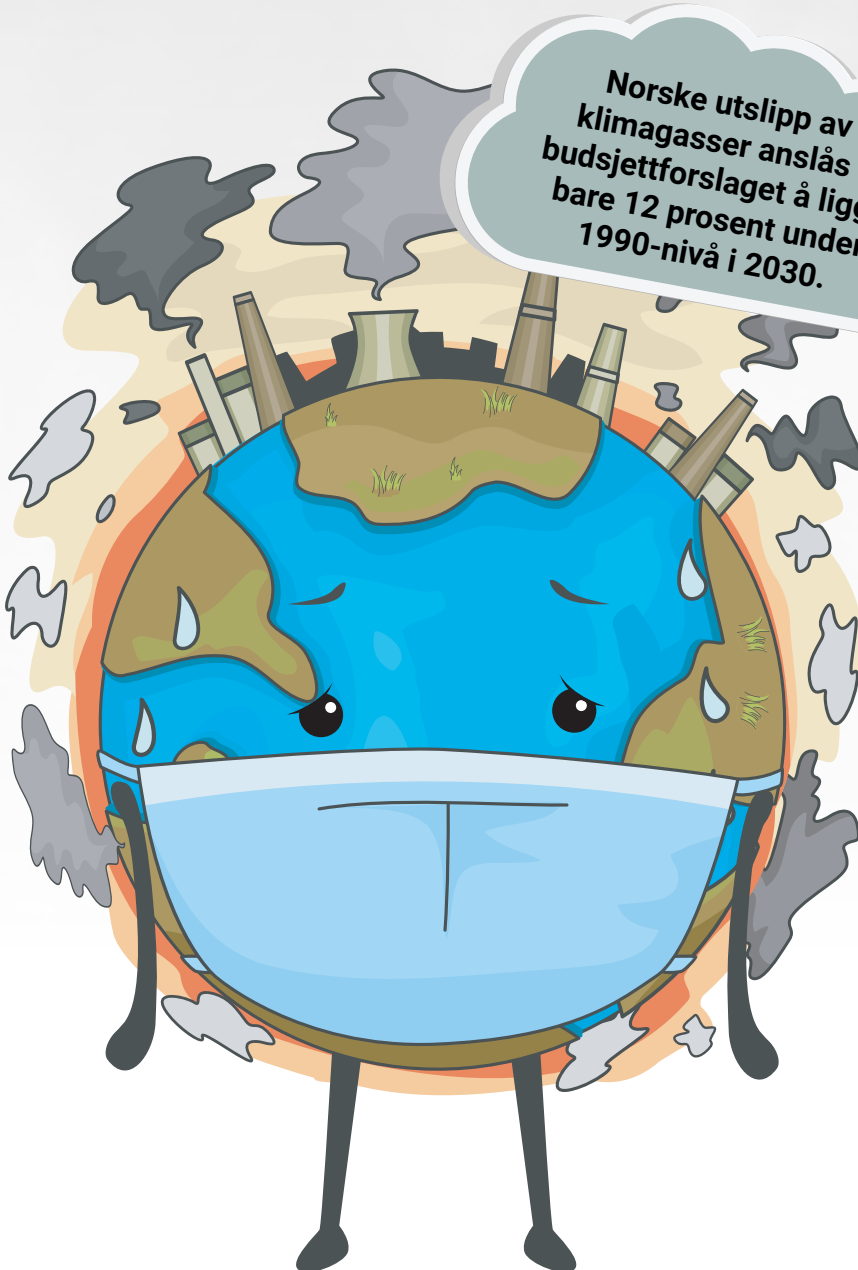
I forslaget til det nye statsbudsjettet sier regjeringen at norske klimagassutslipp vil ligge på 45 millioner tonn i 2030.

Det er et kutt på bare 12,1 prosent sammenlignet med nivået i 1990. Sammenlignet med dagens utslippsnivå er det snakk om et kutt på 14,9 prosent.

Prognosen står i grell kontrast til Norges offisielle klimamål, som er at utslippene skal kuttes med 40 prosent fra 1990-nivå innen 2030.

Slår prognosene til, vil Norge dermed bli avhengig av store kvotekjøp fra utlandet for å gjøre opp for seg. Det betyr at Norge må betale andre land for at de ikke forurensar, slik at vi kan forurense mer enn det vi skal.

Norske utslipp av klimagasser anslås i budsjettforslaget å ligge bare 12 prosent under 1990-nivå i 2030.

OLSENBANDEN BLIR BOK

Den uforlignelige Olsen-bandet,
kjent fra en hel rekke filmer, har nå
også fått sin egen bok.

«Den store boka om et
helmaks norsk filmeventyr» er
tittelen på boken som ser på
fenomenet, melder Egmont.

Forfatteren bak er Jon Selås,
og med boken markerer han at
det er 50 år siden den første
Olsenbanden-filmen hadde
premiere – og trakk 523.000
publikummere.

«Olsenbanden» het filmen
originalt, men senere fikk
den tittelen «Olsenbanden –
operasjon Egon» for å skille
den fra filmene som fulgte.

Boken tar for seg alle de 14
filmene: De 13 ordinære samt

den siste, som ble produsert
til 30-årsjubileet i 1999.

Til god hjelp har Fanbandet
vært – et populært
nettsamfunn. Også
aktører som var involvert
i filmarbeidet har deltatt
med anekdoter, fun-facts
og private bilder. Boken er
på 370 sider og byr også på
mer uventede
kapitler –
som «Bennys
biler»,
«Olsens Oslo»
og «Valborg –
et moteikon».

Visste du dette?

Visste du dette om 11. oktober?

På denne dagen i 1887 tok Alexander Miles, en afroamerikansk oppfinner, patent på heisdører som lukker og åpner seg automatisk. Denne oppfinnelsen revolusjonerte heisindustrien.

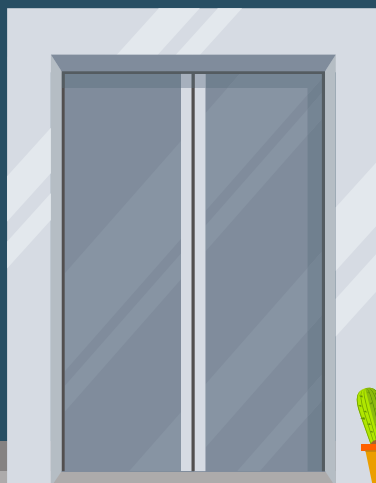

På denne dagen i 1922 ble Alaska Davidson den første kvinnelige spesialetterforskeren i FBI.

Visste du dette om heiser?

Heismusikk ble introdusert på 1920-tallet. Musikken skulle roe ned nervøse passasjerer som tok heis for aller første gang.

De hadde faktisk heiser i romertiden! Det fantes hele 24 heiser i Colosseum. Disse ble heist opp og ned av rundt 200 slaver.

Visste du dette om hester?

Hester har hele 16 muskler i hvert øre! Dette gjør at de kan rotere dem i alle slags mulige retninger.

De harde hovene til hesten er laget av det samme stoffet som neglene våre er laget av. Stoffet heter keratin.

DYSLEKSI OG DET STORE IREAD-PROSJEKTET

Oktober handler gjerne om guffent vær, skumle kostymer og godteri, men måneden handler også om dysleksi. I oktober går nemlig Den europeiske dysleksiuken av stabelen. Den varer fra 07-13. oktober og er viet til å bevisstgjøre folk om dysleksi. I år er temaet for uken skoler og virksomheter som hjelper de som lider av dysleksi.

Det er her Pickatale kommer inn i bildet. Pickatale er nemlig med på et fireårig prosjekt som skal utvikle læremidler og teknologier som kan hjelpe barn å videreutvikle leseferdighetene sine. Målgruppen er barn på barneskoletrinnet og barn som lider av dysleksi.

HVA ER DYSLEKSI?

Norge er det ca. 5-10 % av befolkningen som har dysleksi. Dysleksi er den vanligste formen for lærevansker hos barn. Det å ha dysleksi vil si at man kort fortalt har problemer med det å lese, forstå og uttale ord og skrive. Man tror at dysleksi skyldes at det er problemer i hjernens språksenter, og at man kan arve det av foreldrene sine. En form for dysleksi hvor man kan ha problemer med tall heter dyskalkuli.

Dysleksi kan føre til problemer med å skjønne forholdet mellom lyd og bokstav. Altså at man sliter med å trekke lyder sammen til ord. Bokstaver som B og P og B og D er lette å blande sammen. Man sliter med å høre hvilken bokstav et ord begynner og slutter på. Dobbelkonsonanter og orddeling skaper mye trøbbel, og det tar tid før man greier

å «avkode» et ord. Det vil si å forstå betydningen av hvert enkelt ord. Og fordi dette tar tid, blir det også vanskeligere å forstå helheten i en tekst når man må lese den selv.

Får man den lest opp av noen andre derimot, blir det mye lettere å få med seg helheten. Mange barn opplever også at ord og bokstaver «hopper» rundt på arket.

HVORFOR BRY SEG OM LESE- OG SKRIVEVANSKER ALLE KAN VEL LESE?

Det anslås at det finnes hele 250 millioner barn i verden som ikke kan lese og skrive! Tar vi med de voksne er det 750 millioner som ikke kan det. Det er like mange mennesker som det bor i hele Europa! Det er fleste kvinner og jenter som mangler de grunnleggende kunnskapene om å lese og skrive. Det er fordi i mange land får ikke jenter lov til å gå på skole.

Men det er ikke bare i utviklingsland at manglende lese- og skriveferdigheter og dysleksi er et problem. Vi trenger ikke å dra lenger enn til Storbritannia for å se at prosentandelen av ungdom som sliter med lesevansker øker til hele 25%!

Det å kunne lese og skrive er noe av det absolutt viktigste man kan lære seg. Lesing og skriving danner grunnlaget for alt annet man skal lære seg og utdanningen man skal ta. Det danner også grunnlaget for ens egen deltakelse i samfunnet, som for eksempel ved valg. Det blir vanskelig å fylle ut en stemmeseddel hvis man verken kan lese eller skrive! I Gambia kan en stor andel av innbyggerne ikke lese eller skrive. Der stemmer man ved å putte en klinkekule i en tønne når det er valg. Tønnene har bilder av kandidatene på seg.

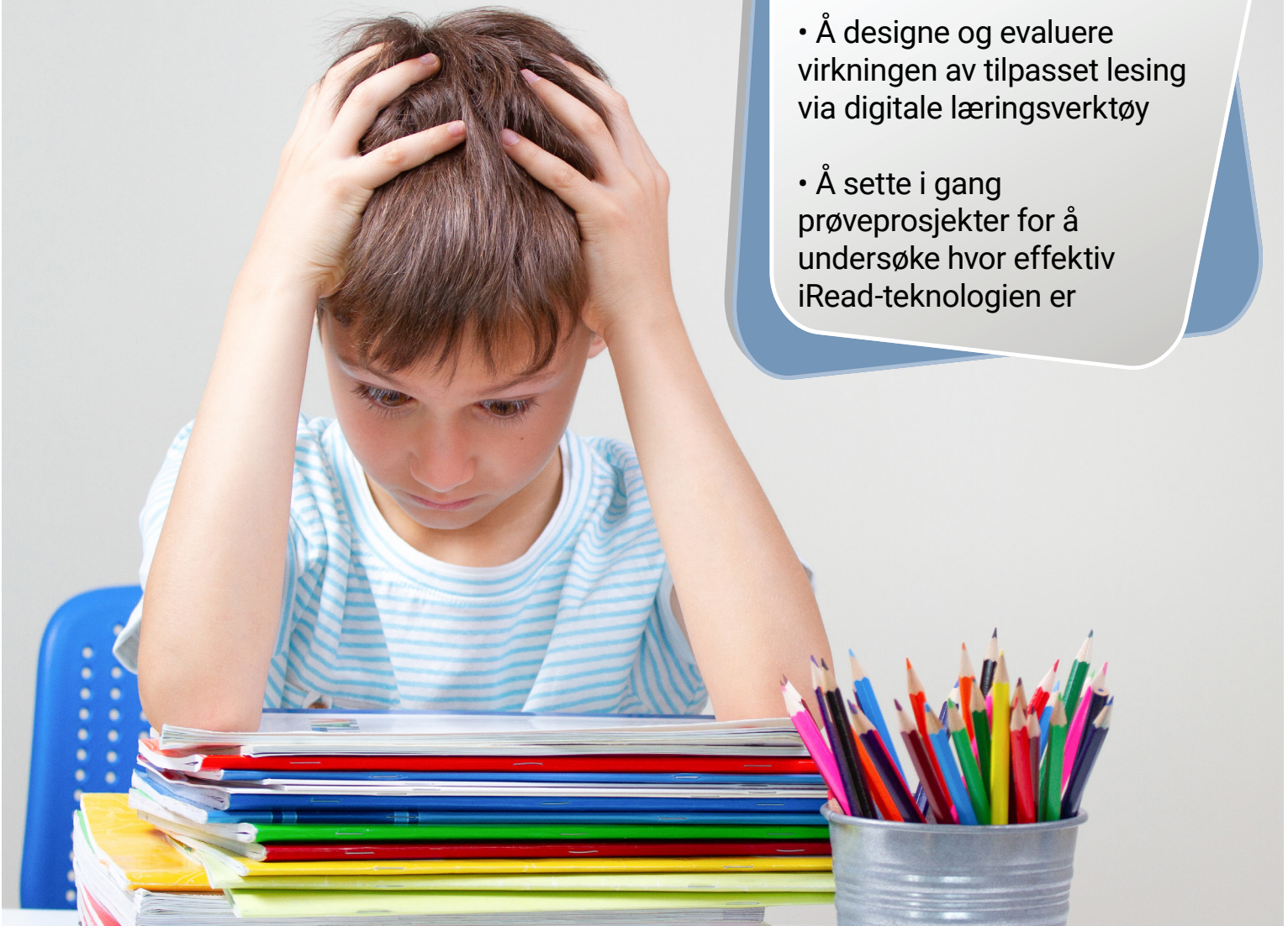

Situasjoner som dette er grunnen til at alle land som er medlem i FN har blitt enige om at de skal sørge for at alle ungdommer skal lære seg å skrive, regne og lese før 2030.

Dette er også grunnen til at EU har satt i gang det prosjektet Pickatale er involvert i. Prosjektet ble satt i gang i 2017 og skal avsluttes i 2020, og går ut på å utvikle digitale hjelpemidler som kan forbedre leseferdigheter hos barn. Det består av 15 partnere fra totalt åtte land og har tre hovedmål:

iREAD PROSJEKTET

- Å få fart på utviklingen av teknologi som kan brukes av nye aktører innenfor språk- og leseopplæring.
- Å designe og evaluere virkningen av tilpasset lesing via digitale læringsverktøy
- Å sette i gang prøveprosjekter for å undersøke hvor effektiv iRead-teknologien er

Så langt har prosjektet produsert et spill kalt Navigo som lærer barn å stave og sette sammen setninger, og flere leseapper. Både spillet og appene har blitt testet på en rekke skoler i Europa. Data fra disse testene blir nå analysert slik at appene og spillet kan forbedres og videreutvikles.

Hovedgrunnen til at dette prosjektet fokuserer på digitale hjelpemidler, er at hvert fall 1 av 10 barn med lesevaner sakker akterut når de undervises i lesing på tradisjonelt vis. Andre metoder må til! Når man lager digitale hjelpemidler er det også enklere å tilpasse dem til hvert barns enkelte behov – ikke alle

leseproblemer utarter seg på samme vis, og ikke alle med dysleksi opplever det på samme måte. En løsning som virker for noen, virker nemlig ikke for alle. iRead-prosjektet tar høyde for dette og legger stor vekt på personlig tilpasning.

Prosjektet har også barn som målgruppe fordi forskning fra International Dyslexia Association viser at 74% av de barna som sliter med lesevansker når de er 8 år gamle, fortsatt sliter med lesevansker når de blir store. Så det er viktig å sørge for at de som sliter for god og tilpasset hjelp tidlig i livet!

Hvis du vil vite mer om prosjektet, eller kunne tenke deg å teste ut Navigo-spillet, kan du gå til **iread-project.eu**.

Prosjektet er finansiert av EUs forsknings- og innovasjonsprogram Horisont 2020, under tilskuddsavtale nummer 731724.

STRØMMEKJEMPENE MÅ LAGE MER PÅ NORSK

Kulturminister Trine Skei Grande (V) vil innføre krav om en norskandel hos strømmetjenestene Netflix, HBO og Amazon.

– I statsbudsjettet vil vi nå foreslå å innføre et krav til alle som leverer strømmetjenester i Norge at en viss andel av det de leverer skal være norske produkter, sier kultur-og likestillingsminister Trine Skei Grande til NRK.

Det betyr at Kulturdepartementet vil forplikte strømmetjenestene til å investere i serier som «Beforeigners» og «Lilyhammer».

Tidligere fikk staten store inntekter gjennom avgifter på DVD-salg, som igjen ble videresendt til produsentene. Ifølge NRK har over to milliarder kroner forflyttet seg fra DVD-salg over til strømmetjenestene de siste ti årene.

Med kravet om en norskandel har Grande altså droppet en modell med strømmeavgift.

– Jeg har ikke gått inn for en avgift, fordi det ville vært mer inngripende overfor aktørene. De ville ha måttet overføre penger til staten som deretter ville blitt fordelt etter andre kriterier og prioriteringer enn de som betaler avgiften ville ha lagt opp til, sier Grande til Kampanje.

Foto: NTB Scanpix

SKUFFET OVER MEDALJEFATTIG VM

Toppidrettssjef i Norges Friidrettsforbund, Erlend Slokvik, var ikke fornøyd med at det bare ble én medalje i friidretts-VM.

Karsten Warholm vant 400 meter hekk, mens Jakob Ingebrigtsen havnet rett utenfor pallen på både 5000 meter og 1500 meter. Han kom på henholdsvis femte- og fjerdeplass.

- Tre medaljer var et veldig hårete mål. Vi er kjempefornøyd med gullet, men hadde håpet på to medaljer.
- Tror du familien Ingebrigtsen hadde hatt større mulighet på medaljer om de ikke hadde doblet med to distanser i mesterskapet?
- Det blir spekulasjoner, men jeg har sett Jakob piggere i år. Det kan være at han kjenner dette kjøret. Og det er ganske annerledes å doble i et VM enn i et EM. Nivået her er veldig mye høyere, sier Slokvik. Han er usikker på om han vil råde gutta til å gjøre det samme i OL til neste år.

Foto: NTB Scanpix

IAAF World Athletics Championships
DOHA 2019
بطولة العالم للألعاب القوى - الدوحة

KASTES UT AV KONGEHUSET

Sveriges prinsesse Madeleines barn og prins Carl Philips barn skal ikke lenger tilhøre det svenske kongehuset.

Det sier kongehuset i en pressemelding som ble sendt ut på mandag.

Prinsesse Madeleine har tre barn: prins Nicolas, prinsesse Leonore og prinsesse Adrienne. Prins Carl Philip har to barn: Prins Alexander og prins Gabriel.

Barna får dermed ikke lov til å utføre offisielle oppdrag for kongehuset, og de får ikke bruke tittelen «kongelig høyhet». Men de er fortsatt med i den kongelige familien.

Foto: NTB Scanpix

NORSK X GAMES REDDET AV REGJERINGEN

Regjeringen gir 15 millioner kroner til et X Games på norsk jord i 2020. Det redder trolig arrangementet.

Så sent som for en måned siden ble det varslet at 2019-utgaven av arrangementet ble det siste på norsk jord i denne omgang. Grunnen var manglende økonomisk garanti fra regjeringen, samt at de ikke hadde noen avtale med en mediepartner.

Pengene fra regjeringen gjør at ting nå ser langt lysere ut. Arrangøren opplyser at det fortsatt «mangler noen svar for å bekrefte arrangementet», men at det trolig går mot X Games-arrangement i mars.

Foto: NTB Scanpix

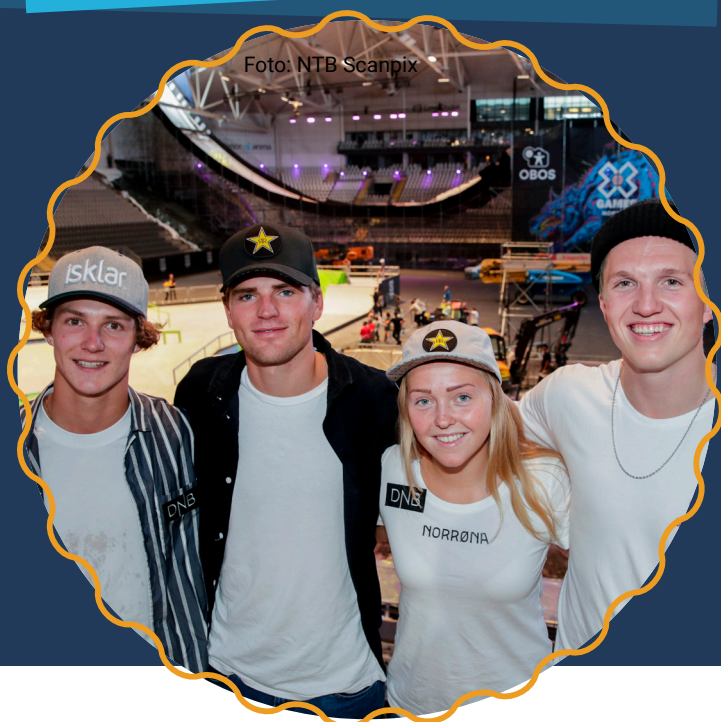

Foto: NTB Scanpix

– Vi planlegger for slopestyle, big air og nyvinningen Knuckle Huck i Hafjell, sier X Games-sjef Henning Andersen i en uttalelse.

Snowboarderen Marcus Kleveland er på vei tilbake fra skade og gleder seg over at arrangementet trolig er reddet.

– Dette blir vinterens høydepunkt for meg. Jeg gleder meg masse til å komme tilbake på brettet, men å få konkurrere i X Games på hjemmebane blir den største motivasjonen, sier han.

PUTIN GRETA THUNBERG

– Ingen har forklart Greta at den moderne verden er kompleks og annerledes, og at folk i Afrika eller i mange asiatiske land ønsker samme levestandard som i Sverige, sa Putin onsdag på en energikonferanse i Moskva.

Under klimatoppmøtet i FN forrige uke var klimaaktivisten Greta Thunberg (16) en av dem som fikk mest oppmerksomhet. Hun var tydelig sint og hadde tårer i øynene da hun talte til hovedforsamlingen og hudflettet verdens ledere for ikke å gjøre nok for å bekjempe klimaendringene.

Den russiske presidenten fastslår at det er viktig å høre på og støtte unge mennesker som er opptatt av klima, men mener at man må fordømme dem som utnytter barn og tenåringer for personlige formål.

KRITISERER

Russlands president Vladimir Putin kritiserer Thunberg for hennes tale i FN i forrige uke.

– Jeg er sikker på at Greta er en snill og oppriktig jente, men de fleste voksne må gjøre alt de kan for å ikke bringe tenåringer og barn inn i ekstreme situasjoner, sier Putin.

Foto: NTB Scarpix